

Κυριακή, 21 Ιούνιος 2020 10:32

Ο ΜΠΕΚΗΡ ΕΦΕΝΔΗΣ ΤΩΝ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Του δασκάλου Ηλία Κ. Γάγαλη

[ιστορια-λαογραφια](#)



Ο Μπεκήρεφένδης των Γρεβενών

της κηδείας του Μητροπολίτη Αιμιλιανού Γρεβενών, συμμετέχοντας μαζί με τους μαθητές του και τα εξαπτέρυγα από την εκκλησία του χωριού του στην νεκρώσιμη ακολουθία.

Πολλά έχουν γραφεί ως τώρα για το Μπεκήρ όμως νεότερα στοιχεία μας υποχρεώνουν να ασχοληθούμε και πάλι για αυτή την αμφιλεγόμενη προσωπικότητα, που για τους Έλληνες έπαιξε άσχημο ρόλο, ενώ για τους Οθωμανούς υπήρξε ο ήρώας τους τη δύσκολη περίοδο του 1912-1913. Μαθαίνουμε λοιπόν και νέα στοιχεία για αυτόν από τις εφημερίδες «Εμπρός» και «Σκριπ» των Αθηνών της εποχής των Βαλκανοτουρκικών πολέμων, αλλά και από ένα ημερολόγιο το οποίο συνέγραψε ένα πρόσωπο γνωστό μας: ο Ιωάννης Γκούρας δάσκαλος στο χωριό απ' όπου κατάγεται ο Μπεκήρ, που παίζει αποφασιστικό ρόλο την περίοδο εκείνη. Μάλιστα ο Γκούρας εκφώνησε και αυτός μαζί με άλλους επικήδειο λόγο την ημέρα



[i]Ο πατέρας του Μπεκήρ, Μουρτιζάς ή Μούρτος[ii], ήταν ,καταρχάς γεωργικός υπηρέτης της ελληνικής οικογένειας Γάγαλη στο Τσούρχλι από την οποία έμαθε και διδάχθηκε ελληνική ανάγνωση με το ψαλτήρι. Κατόπιν επειδή είχε οικογένεια και δεν ήταν επαρκής στις ανάγκες του βρήκε μεγαλύτερους πόρους υπηρετώντας στο στρατό ως αντικαταστάτης άλλων (στα τουρκικά μιντέλ) , οι οποίοι και τον καλοπλήρωναν.

Και υπηρέτησε έτσι για δεκαπέντε χρόνια μέχρι ότου από τα μικρά του περισσεύματα και τη συνδρομή που του παρείχε η οικογένεια Γάγαλη τέλειωσε ο Μπεκήρ τα γυμνασιακά του μαθήματα στη στρατιωτική σχολή στην Κωνσταντινούπολη.

Εν τούτοις πάρα την ελληνική φωνή την οποία είχε από τότε που γεννήθηκε, παρά τη συνδρομή την οποία είχε από Έλληνες, υπήρξε από νεαρή ηλικία φανατικός Τούρκος. Αγαπώντας όντως την πατρίδα του πολύ, επιδίωξε στη δράση του στην επαρχία Γρεβενών, η οποία ήταν πάντοτε στάδιο δράσης για έναν οθωμανό αξιωματούχο, και γι αυτόν ιδιαίτερα που ήταν περισσότερο ευφυής.

Επιζήτησε από τότε που εγκαταστάθηκε εδώ να εμφυσήσει στους Έλληνες της επαρχίας του την αγάπη προς την οθωμανική πατρίδα. Καταδίωξε άγρια κάθε ελληνική εκδήλωση. Περιέθαλπε με αφοσίωση τη ρουμανική προπαγάνδα, ενίσχυσε την τουρκική παιδεία με την ίδρυση τουρκικών σχολείων σε όλα τα ελληνόφωνα χωριά, και στο χωριό του το Τσούρχλι και Γυμνάσιο στο οποίο ήθελε να καταρτήσει οικοτροφείο, όπως το γυμνάσιό μας στο Τσοτύλι, στο οποίο έλεγε θα διδάσκονταν και η ελληνική γλώσσα από τους καλύτερους δασκάλους της επαρχίας, τους οποίους θα στρατολογούσε με τη βία για να εξαναγκάσει έτσι και τα παιδιά των Ελλήνων να φοιτήσουν σ' αυτό.

Στα σχέδιά του και τους σκοπούς του δεν γνώριζε κανένα εμπόδιο. Κάθε τέτοιο παραμερίζονταν με κάθε μέσο. Η δολοφονία του αείμνηστου Αιμιλιανού Μητροπολίτη Γρεβενών υπήρξε έργο του, γιατί ο μέγας εκείνος εθνομάρτυρας ό οποίος δεν άφησε ούτε τη σκιά της διαδοχής του, του ανέτρεψε όλα αυτά τα σχέδια. Από το τουρκικό σύνταγμα (1908) ο Μπεκήρ διοικεί πολιτικά και στρατιωτικά τον καζά (επαρχία) Γρεβενών. Αν υπήρχαν πολιτικοί διοικητές και δικαστές αυτοί υπήρξαν παιχνίδια του.

Ένας Αλβανός λοχαγός της χωροφυλακής, μη ανεχόμενος τις αυθαιρεσίες συγκρούστηκε μ' αυτόν μέρα μεσημέρι στην πλατεία των Γρεβενών. Εκατέρωθεν ανταλλάχθηκαν τότε πολλοί πυροβολισμοί χωρίς αποτέλεσμα. Λίγες μέρες πριν από την κήρυξη του πολέμου (1912) συγκρούστηκε με άλλο φιλελεύθερο Αλβανό εισαγγελέα, αυτό το γεγονός συνέβη κοντά στο πρωτοδικείο Γρεβενών. Και ο Μπεκήρ με τα όργανά του κατόρθωσε να απαχθεί ο εισαγγελέας από το σπίτι του νύχτα και για μια βδομάδα

να καταστεί άφαντος.Ο εισαγγελέας αυτός ,αφού βασανίστηκε και ληστεύτηκε, κατόρθωσε και σώθηκε μόνο από θαύμα.

Η αποτυχία του Μπούσιου (Έλληνας βουλευτής στο Οθωμανικό κοινοβούλιο του 1908) ήταν έργο του, όπως έργο του ήταν η εκλογή του Γρηγόριου Αναγνώστου ως βουλευτή. Είχε πολλούς φίλους αφοσιωμένους σ' αυτόν, αλλά αχώριστος ήταν με τον διαβόητο Τσιακμά (Δημήτριος Τσιακαμάς από την Κρασιά Γρεβενών), για τον οποίο λέγεται όταν έκανε επιδρομή κατά των Γρεβενών (2-3 Νοεμβρίου 1912)και πληροφορήθηκε για το θάνατό του έκλαψε.

Στην επαρχία Γρεβενών ο Μπεκήρ θαυμάζονταν ως παλληκαράς, ως ευφυής και δραστήριος...και ως μπιλιαρδιστής.

Είχε θαυμαστές και μεταξύ των Ελλήνων δυστυχώς.

Ο Μπεκήρ σέβονταν πολύ την οικογενειακή τιμή. Λέγεται ότι κάποιος Τούρκος αξιωματικός ζήτησε να αστειευτεί μαζί του για κάποιες σχέσεις του με ελληνική οικογένεια στην οποία καυχήθηκε και εκείνος ότι είχε κατορθώσει να εισέλθει. Ο Μπεκήρ εκνευρίστηκε μαζί του γιατί ανοίκεια πρόφερε το όνομα της οικογένειας αυτής και παραλίγο να τον σκότωνε, αν ο Τούρκος εκείνος αξιωματικός δεν βεβαίωσε με όρκο ότι αστειεύονταν και ότι ουδέποτε θα μπει στην οικογένεια εκείνη, αλλά και σε οποιαδήποτε άλλη.

Κατά την έκρηξη του πολέμου (Οκτώβριος 1912) και μετά τις πρώτες ειδήσεις περιφέρονταν στην πόλη των Γρεβενών ως μαινόμενη τίγρη. Τα πάντα υποπευόμενος συνέλαβε και κράτησε 12 αθώους Έλληνες και τον αθώοτατο Μητροπολίτη μας (Αιμιλιανό Β' Δάγκουλα) για τη σφαγή των οποίων πάλευε η συνείδησή του για μέρες, όταν αφού απελπίστηκε ότι θα έπαιρνε βοήθεια από το στρατιωτικό σώμα στο οποίο απευθύνθηκε για να αντιτάξει άμυνα, τους αποχαιρέτησε με δάκρυα και εγκατέλειψε τα λατρευτά του Γρεβενά.

Η απάντηση του σωματάρχη του στην αίτηση βοήθειας που ζήτησε τότε ήταν: «Για μια αυτοκρατορία η οποία κινδυνεύει, ας χαθούν τα Γρεβενά».

Ο Μπεκήρ υποχώρησε εγκαταλείποντας τα Γρεβενά προς τη γενέτειρά του Τσούρχλι (Άγιο Γεώργιο Γρεβενών) ,όπου καταδιώχθηκε από σώμα Κρητών προσκόπων. Σ' αυτόν που κατέλαβε τα Γρεβενά ,τον Συνταγματάρχη Γενάδη και μετέπειτα Μοίραρχο, υποδείχθηκε η άμεση καταδίωξή του Μπεκήρ ως επικίνδυνου. Αλλά ο αρχηγός της κατοχής δεν έδωσε σημασία στην οντότητά του.

Στη μάχη στο Τσούρχλι (17 Οκτωβρίου 1912) σκοτώθηκε τότε ο αδερφός του (Τζέλιος) μόνο. Αυτός και ο πατέρας του(Τούσια Μουρτεζάς[iii]) σώθηκαν. Η ωραία σύζυγός του με τα δυο μικρά παιδιά του βρίσκονταν στο Μοναστήρι. Μόνο η γριά μητέρα του (η Χάμκω[iv])της οποίας μοιάζει καταπληκτικά έπεσε στα χέρια των δικών μας και έτυχε θερμής περίθαλψης, για την οποία πολλές φορές μου έχει εκφράσει την ευγνωμοσύνη της. Και δεν έφυγε αυτή για την Κωνσταντινούπολη παρά προ δυο μήνες πριν (Νοέμβριος 1913),αφού η ελληνική δικαιοσύνη της απέδωσε και δυο βόδια για όργωμα του γεωργού συζύγου της ,τα οποία αναγνώρισε σε χέρια τρίτων.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του Μπεκήρ είναι ότι είναι λάτρης της ανταρσίας.Λίγο πριν από τον πόλεμο όταν είχε πέσει στη δυσμένεια της τότε κυβέρνησης και μετατέθηκε στην Ανδριανούπολη έλεγε:

-Θα γίνω αντάρτης και από τα Γρεβενά δεν φεύγω.

Και δεν έφυγε από τα Γρεβενά παρά ως αντάρτης.Και ως αντάρτης μπήκε κατά την επιδρομή του σ' αυτά... (2-3 Νοεμβρίου 1912).

Λάτρευε τα Γρεβενά και τα λατρεύει ακόμη.Κατοικία είχε και στα Γρεβενά και στο Τσούρχλι.Μετά τη μάχη Τσουρχλίου επιστρέφοντας από εκεί ο Λοχαγός κ. Λιδωρίκης και αφηγούμενος την εντύπωση από την επίσκεψη της οικίας του Μπεκήρ έλεγε:

-Ήξερε να ζήσει. Κατάλαβα ότι ζούσε ως μικρός ηγεμόνας.

Η φυσιογνωμία του: Ένα σφιχτοδεμένο μέτριο σώμα με ύουλο-όχι μουστάκι_ με μικρά μάτια ευκίνητα και σουβλερή μύτη και μ' ένα μειδίαμα πικρόχολο πάντοτε,το οποίο σχημάτιζε τρεις ζωηρές καμπύλες γραμμές και στις δυο πλευρές των μάγουλων του.Η ηλικία του 35-38.Σωστή αρσενική γριά[v].

Στη δράση του Μπεκήρ στην Ήπειρο και συγκεκριμένα στο χωριό Γρεβενήτι κοντά στο Μέτσοβο το Δεκέμβριο του 1912, αναφέρεται το παρακάτω κείμενο της εφημερίδας Εμπρός που υπογράφει ο Σ. Ράπτης με τίτλο : «Μια επιστολή του Μπεκήρ αγά»:

Βρίσκω το μεγαλόκαρδο γέροντα Αλέξη Μαρκαντώνη,του οποίου η αντοχή,η νήση και η πολεμικότητα τον παρουσιάζουν ότι έπρεπε να είναι καπετάνιος.Αυτός όμως ανώτερα απ' αυτό τον τίτλο και ευρύτερα από κάθε εγωισμό μπορεί να έχει το καύχημα ότι είναι ο πατριώτης ο «αφοσιωμένος ολοσχερώς στο καθήκον προς την Πατρίδα».

Από τον αξιότιμο αυτό αγωνιστή γνώρισα και τον καπετάν Περιστέρη.Παλληκάρι. Όχι μόνο του πολέμου αλλά κάθε εύμορφης λεβεντιάς.

Και οι δυο ήρθαν νύχτα από το Γρεβενήτι και μου διηγήθηκαν τα στενάχωρα νέα. Από χθες ο Μπεκήρ φάνηκε απέναντι τους. Τους έβλεπε όλη την ημέρα χωρίς να τους προσβάλει. Έβλεπε τους 150 εθελοντές μας απαθής ,έκανε συνθήματα καίγοντας πυρίτιδα. Συμπεραίνεται ότι από άλλο σημείο περίμεναν ενισχύσεις και ότι απέφευγε να χτυπήσει τους εθελοντές μας, ελπίζοντας ότι αυτοί θα αποχωρούσαν μόνοι τους ,μπροστά στο μεγάλο αριθμό των αντιπάλων.

Ο Μπεκήρ όμως επιδιώκοντας να δημιουργήσει μάλλον θόρυβο για το όνομά του και συγχρόνως να φορολογεί γενναία τα χωριά ή να τα λεηλατεί και να τα καίει σε αντίθετη περίπτωση. Αυτό το δηλώνει επιστολή προς τους κατοίκους του Γρεβενητίου, με την οποία τους συμβουλεύει να διώξουν «τους κουρελιάρηδες και ελεεινούς Έλληνες αντάρτες και υπόσχονταν ότι αυτός εκπροσωπεί όχι τους προσωρινούς και άθλιους κατακτητές αλλά την τακτική διοίκηση του τόπου . Θα υποστηρίξει από κάθε κίνδυνο την περιουσία τους

,τη ζωή τους και την τιμή τους!»

Αυτοί που έλαβαν αυτή την τόσο ενθαρρυντική επιστολή φαίνεται ότι αισθάνθηκαν ότι εκείνος ο οποίος «βάζει φίδι στον κόρφο του».Άρχισαν με κάθε σπουδή να ετοιμάζονται για να φύγουν σε απόλυτη ακαταστασία μ' ότι μπορούσαν,να σηκώνουν τα μουλάρια και τα γαϊδούρια και τους ώμους τους τράπηκαν περίτρομοι και βαριανασαίνοντας οι δυστυχείς στα βουνά προς το Μέτσοβο.

Έφυγαν οι ένοπλοί μας αθρόα.Συζητείται το αν καλώς ή κακώς αλλά δεν υπάρχει καιρός για τέτοιες συζητήσεις.

Βεβαιώθηκε ότι ο καπετάν Περιστέρης έδειξε διαγωγή παλιού ιπποτισμού. Ακολούθησε ως προστάτης «τα θλιμμένα απομεινάρια της φυγής του χαμού».

Και έρχονταν και έρχονταν από το πρωί!

Έχω δει τόσες φορές αυτό το θέαμα της απόγνωσης των δειλών ,των προσκολλημένων με τα νύχια στο λαιμό της ζωής,ώστε μου προξενούσαν πλέον εκείνη την αδιάφορη φαινομενικά αλλά τόσο βαθιά ιερή συγκίνηση,την οποία οι παλιές ξεθωριασμένες ζωγραφιές μεγάλων ιστορικών γεγονότων θυμίζουν.

Τέλος πάντων κάτω από την επίδραση 'πλων των παραπάνω αποφάσισα να να πω τον πόνο μου στο αγαπητό μου « Εμπρός».

Κάθισα και έσερνα την πένα πάνω στο χαρτί προωθούμενη από τις σκέψεις μου από σειρά σε σειρά.

Έφθασα στο χειρόγραφο 11 και μολις είχε χαράξει: «Μόνο πεζοναύτες και ερυθροχι...».

-Στα όπλα, στα όπλα.

Τρέχουν ποδοτσακίζονται, σκούζουν γυναίκες, άντρες, παιδιά.

Τρέχουν σκυλιά, μουλάρια, βόδια με τα μεγάλα τους μάτια έκπληκτα.

Ένοπλοι, συγκεντρώσεις, βρόντοι από πόρτες που κλείνουν και παράθυρα, παράταξη στρατιωτών, κινήσεις από δω κι από κει,Κρητικοί κραυγάζοντας: «Μονομεριάστε,μωρ' εσείς απ' επαέ...» ,πεζοναύτες με όλα τα νησιωτικά ιδιώματα Αιγαίου και Ιονίου κραυγάζοντας στον άλλο ,ζηώντας και δίδοντας πληροφορίες,Μετσοβίτικες φωνές:

-Αχ,μούμα,νικιρντούμ.

-Μάννα,χαθήκαμε.

-Γίνου Τούρσι.

-Έρχονται Τούρκοι,μούμα νικιρντούμ.

Ετύλιξα τα χειρόγραφα,άρπαξα το όπλο και την κάπα και έσπευσα.Ανώτερο καθήκον. Στην πλατεία Αβέρωφ σύγχυση και συναγερμός και μόνος ψύχραιμος ο υποδιοικητής του σώματος Δεπάστας οδηγώντας και εμπνέοντας θάρρος και επομένως τάξη και σύνεση και ότι τελοσπάντων άνθρωπος γενναίος και λογικός συγχρόνως οφείλει να πράξει.

Επιτέλους αποδείχθηκε ότι έγινε λάθος!!

Μετά τα θαυμαστικά τι άλλο να προσθέσω ; Ας πω όμως μόνο αυτό. Εσείς όσοι γνωρίζεται από τέτοιες περιστασεις κατά τις οποίες ή ανδρείος θα είναι κανείς ή δειλός,κατά τις περιστάσεις τις οποίες δεν υπάρχει μέσος όρος[νι].

Λίγο πριν στις 10 Μαρτίου του 1913 διαβάζουμε στην ίδια εφημερίδα περί του Μπεκήρ:

Φαίνεται ότι πρέπει να τροποποιήσουμε λίγο την απαίσια ιδέα την οποία έχουμε περί του περίφημου Μπεκήρ αγά.

Πρέπει να τροποποιήσουμε και τον τίτλο του τον οποίο μέχρι τώρα του αποδίδαμε.Δεν είναι αγάς ,αλλά εφένδης και μεταξύ των δυο αυτών τίτλων υπάρχει τέτοια διαφορά,ώστε ο Εσάτ πασά όταν άκουσε να τον ονομάζουν Μπεκήρ αγάέκανε κίνηση δυσφορίας και είπε προς το δημοσιογράφο,ο οποίος του μίλησε για τον πολυθρύλητο Μπεκήρ:

-Δεν είναι αγάς, αλλά εφένδης. Πρέπει να διορθωθεί αυτό το λάθος, το οποίον πολλές φορές είδα να επαναλαμβάνετε στις Αθηναϊκές εφημερίδες, τις οποίες παίρναμε στα Ιωάννινα.Αγάς ξέρετε,σημαίνει άνθρωπος αγράμματος και αμόρφωτος,ο δε Μπεκήρ είναι από τους πλέον μορφωμένους ταγματάρχες μας,περισσότερο μορφωμένος από μένα τον ίδιο.

Ο Εσάτ πασάς και απευθυνόμενος σε άλλους εκφράστηκε με καλή φήμη για τον Μπεκήρ.Και προς τον προαναφερόμενο δημοσιογράφο είπε:

-Πολύ λυπήθηκα,γιατί στην Ελλάδα ονομάστηκε ως λήσταρχος και επικηρύχτηκε.Εκτέλεσε ένορκα το καθήκον του προς την Οθωμανική πατρίδα και με κάθε τιμή.Θα μου κάνετε μεγάλη προσωπική χάρη αν το τονίσετε στην Ελλάδα,χάρη της αλήθειας και της δικαιοσύνης.

Ώστε η φήμη του τον αδικεί. Εξ αβρότητας προς τον Εσάτ πασά,ο οποίος σήμερα είναι αξιοσέβαστος φίλος και ξένος μας, πρέπει να δεχθούμε ότι ο Μπεκήρ εφένδης αδικείτε...και αν ακόμα έχουμε κάποιες αμφιβολίες. Ο πασάς των Ιωαννίνων αποδίδει τις ωμότητες για τις οποίες επικηρύχτηκε ο Μπεκήρ, σε άτακτα στοιχεία που είχαν προσκολληθεί στο τάγμα του.

Το βέβαιο είναι ότι και δια μέσω της ελληνικής οδού έφτασαν μέχρι των Αθηνών πληροφορίες για τον Μπεκήρ μετριάζοντας τη φρίκη των πρώτων ειδήσεων γι

αυτόν.Εγώ ο ίδιος άκουσα κάποιους από τους επανελθόντες από τη Μακεδονία να λένε ότι οΜπεκήρ δεν φέρονταν κακά προς τους χριστιανούς χωρικούς.Αληθινά λοιπόν φαίνεται ότι υπήρχε υπερβολή στην κοινή γνώμη η οποία σχηματίστηκε γι αυτόν και στην αγανάκτηση την οποία προκάλεσε.

Αλλά και χωρίς τις πληροφορίες αυτές και τη βεβαίωση του Εσάτ πασά μπορώ να βεβαιώσω ότι ο Μπεκήρ έχει αμνηστευθεί σχεδόν στη γνώμη των Ελλήνων.Οι Έλληνες φύσει αμνησικάκοι γίναμε από τις νίκες εντελώς μεγαλόψυχοι. Και αν δε γίνεται λόγος γι αυτό στην ανταπόκριση στην οποία εκτίθενται αυτά που λέχθηκαν από τον Εσάτ πασά, πολλοί λίγοι θα τον θυμούνται. Είναι παλιά πλέον ανάμνηση. Και έχουμε τόσα άλλα να θυμόμαστε και να σκεπτόμαστε, ώστε ο Μπεκήρ εφένδης να μην έχει μεταξύ αυτών ικανή θέση για να είναι πρόχειρος στη μνήμη και τη σκέψη μας. Και των παθόντων ακόμη η χαρά είναι τέτοια για την απελευθέρωσή τους, ώστε να μην αφήνει θέση στη μνησικακία. Αν δε ο Μπεκήρ πέσει στα χέρια του στρατού μας όπως είναι πιθανόν, δεν υπάρχει φόβος να αδικηθεί. Αν όντως δεν ευθύνεται για τις ωμότητες οι οποίες κάποιες αποδόθηκαν σ' αυτόν θα μείνει στην περιωπή της εκτίμησης στην οποία τον έχει ο Εσάτ πασάς[vii].

Στο πρόσωπό του και στη συγγραφή από τον ίδιο βιβλίου με την έλευσή του στην τότε Οθωμανική Αυτοκρατορία αναφέρεται η εφημερίδα Σκριπτων Αθηνών:

Ο Μπεκήρ αγάς ,ο γνωστός φανατικός αλλά φιλόπατρις ομολογουμένος Τούρκος αξιωματικός ,ο οποίος για τις ωμότητές του ως γνωστόν επικήρυξε η Α.Μ. ο Βασιλιάς,έγινε τώρα Ιερεμίας θρηνώντας την πτώση και την παρακμή της πατρίδας του σε βιβλίο το οποίο εκδίδει με τον τίτλο: «Το ιδανικό της πατρίδος».Και ως Ιουδαίος προφήτης ο Μπεκήρ αγάς στιγματίζοντας την ανανδρία των Τούρκων στρατιωτών, οι οποίοι Βουλγαρότεροι των Βουλγάρων βίαζαν οθωμανίδες, καυτηριάζει τη δειλία των Τούρκων αξιωματικών οι οποίοι φρόντιζαν μάλλον για τη σωτηρία των σαρκίων τους, παρά για την εκτέλεση των καθηκόντων τους και ελεεινολογεί τον εκφυλισμό των Μουσουλμάνων οι οποίοι αδιαφορούσαν για τις συμφορές του στρατού και απέκρυπταν τους λιποτάκτες. Διεκτραγωδώντας δε την ηθική κατάπτωση των Οθωμανών ο Μπεκήρ αγάς αποδίδει σ' αυτή την ήττα και την καταστροφή της Αυτοκρατορίας ,όχι σε κάποια άλλη έλλειψη, γιατί λέει, δεν έλειψαν ούτε τα πυροβόλα, ούτε τα πυρομαχικά, ούτε οι τροφές, άλλα όλα αυτά δεν κάνουν τον πόλεμο, αλλά το εθνικό αίσθημα, το οποίο δε συγκεντρώνεται στις αποθήκες για να χρησιμοποιηθεί μετέπειτα γιατί ούτε πουλιέται ούτε αγοράζεται. Με το βιβλίο του αυτό ζητάει να καλλιεργηθεί συστηματικά στην Τουρκία η στρατιωτική πίστη, η οποία λείπει, φρονώντας ότι μόνο με τη Γερμανική αποστολή είναι δυνατόν να αναρρώσει στρατιωτικά η Τουρκία,κηρύσσει ότι πρέπει να θεωρηθεί θρησκευτικό καθήκον από τους Μουσουλμάνους το να εμπιστευτούν τα πάντα στους Γερμανούς αξιωματικούς.Αλλά στο σημείο αυτό ο Μπεκήρ αγάς είναι μάλλον αξιοθρήνητος από τους συμπατριώτες του,τους οποίους μάταια θρηνεί, γιατί αγνοεί ότι το εθνικό αίσθημα δε γεννιέται και δεν αναπτύσσεται με ξένες αποστολές και ότι η παρακμή του Τουρκικού κράτους είναι μοιραία, οφειλόμενη σε ιστορικούς λόγους, έχοντας σχέση με αυτή την υπόσταση του Μουσουλμανικού κράτους.

Φαίνεται ότι ο Μπεκήρ αγάς δεν παρακολούθησε την Αραβική φιλοσοφία,την ασχολούμενη με το πεπρωμένο[viii].

Η οικογένεια του Μπεκήρ στη Σμύρνη

Σε αναφορά της εφημερίδας «Εμπρός» μαθαίνουμε για την τύχη της οικογένειας του .Ο Μπεκήρ αρχικά έστειλε τη γυναίκα του και τα δυο του παιδιά στο Μοναστήρι όπως προαναφέρθηκε παραπάνω, για μεγαλύτερη ασφάλεια. Στη συνέχεια διαβάζουμε στην εφημερίδα «Εμπρός» τα παρακάτω, στις 5 Μαΐου του 1913.

Αναγγέλλεται από τη Σμύρνη ότι πάνω στο ατμόπλοιο των Γαλλικών Διαπορθμεύσεων, το οποίο κατέπλευσε εκεί προχτές το πρωί επέβαινε το χαρέμι του Μπεκήρ αγά, μεταβαίνοντας στην Κωνσταντινούπολη.

Η οικογένεια του Μπεκήρ αποτελούνταν από τη σύζυγό του, τα δυο του παιδιά, την πεθερά του και τέσσερις κουνιάδους του. Το Νεοτουρκικό Κομιτάτο Σμύρνης μόλις πληροφορήθηκε τη διέλευση της οικογένειας του Μπεκήρ απέστειλε στο ατμόπλοιο επιτροπή η οποία πρόσφερε τις προσφωνήσεις της και μαζί μ' αυτές και διάφορα πολύτιμα δώρα καθώς και αναμνηστικά για τη δράση του λήσταρχου Μπεκήρ[ix].

Η αναγγελία του θανάτου του Μπεκήρ

Στις 16 Οκτωβρίου 1914 αναγγέλλεται στην εφημερίδα Εμπρός ο θάνατος του Μπεκήρ με τον τίτλο: Ο καλύτερος Λεοντάρης



Ο Μπεκήρ στην Αλβανία όπου συνελήφθη

Αυτή τη φορά ο Μπεκήρ απεβίωσε όπως αναγγέλλουν οι εφημερίδες της Σμύρνης, ο τουρκικός πατριωτισμός χάνει τον ακραιφνέστερο αντιπρόσωπό του. Ο παράδοξος αυτός άνθρωπος, ο οποίος είχε εκλάβει τη σφαγή των γυναικόπαιδων και όλων των αόπλων ως ηρωϊσμό, αναδείχθηκε πρώτα στην περιφέρεια των Γρεβενών για τους άθλους του. Έπειτα τον είδε η περιφέρεια του Ζαγορίου αποτρόπαιο εμπρηστή. Και όταν ο κίνδυνος τον απειλούσε, ο Μπεκήρ μεταμφιεσμένος σε χανούμισσα φρόντισε να εξαφανιστεί, για να πάει κατόπιν και να ενεργήσει προπαγάνδα υπέρ της Τουρκίας στην Αλβανία όπου και συνελήφθη. Αλλά ο πολυθόρυβος αυτός άνθρωπος, ο προορισμένος να ακούγεται εκεί όπου δε διέτρεχε κανένα κίνδυνο, είχε την ευνόητη σκέψη μια φορά στη ζωή του να μην ακολουθήσει αυτή την αρχή. Και πλήρωσε την τόλμη με τη ζωή του. Είναι κρίμα πράγματι ότι η Τουρκία χάνει ένα από τους καλύτερους Λεοντάρηδες της[x].

Οι αρχικά φιλικές σχέσεις του Μπεκήρ με το δάσκαλο του Τσουρχλίου Ιωάννη Γκούρα

Ας δούμε τώρα την περιγραφή του Μπεκήρ από έναν άνθρωπο που τον έζησε από πολύ κοντά, ο οποίος ήταν από το ίδιο χωριό. Το δάσκαλο του Τσουρχλίου Ιωάννη Γκούρα όπως τον περιγράφει στο προσωπικό του ημερολόγιο με τίτλο: Φιλικαί σχέσεις μετά του Μπεκήρ.

«Το έργο μου εις το Σχολείον συνεχίζεται κανονικώτατα, η πρόοδος των μαθητών εις τα μαθήματα, εις την συμπεριφοράν, εις την διαγωγήν ευχάριστα εις όλα. Εις το Σχολείον μου εκτός της Ελληνικής εδίδασκον και την Τουρκικήν και Γαλλικήν με άριστα αποτελέσματα. Τούτο ενεποίησε μεγάλην αίσθησιν εις τους εξέχοντας Τούρκους συμπατριώτας μας, οίτινες ήρχισαν να με περιβάλουν με την εκτίμησιν των. Ιδιαίτεραν ευχαρίστησιν επροξένησεν εις τον προκείμενον Μπεκήρ εφέντην η διδασκαλία εις το Σχολείον μου της Τουρκικής γλώσσης. Ούτος κατήγετο εκ του χωρίου μας από φτωχήν οικογένειαν, κατόρθωσε όμως να τελειοποιήσει τας σπουδάς

του εις την εν Κωνσταντινουπόλει Τουρκικήν Στρατιωτικήν Σχολήν Μεκτέ-Χαρμιστέ οπόθεν εξήλθεν αξιωματικός του Τουρκικού στρατού. Κατά την εποχή 1909-1910-1911 ήτο διορισμένος με βαθμόν λοχαγού του Πεζικού εις Γρεβενά.

Ήτο όμως πανίσχυρος καθ' όλον τον τότε Νομόν Μοναστηρίου αποτελούμενον από τας

επαρχίας: Μοναστηρίου, Κορυτσάς, Φλωρίνης, Καστοριάς, Εορδαίας, Βοΐου, Γρεβενών, Κοζάνης, Σερβίων και Ελασσώνας, αντιπρόσωπος του εν Κωνσταντινουπόλει εδρεύοντος Νεοτουρκικού Κομιτάτου, Ένωσις και Πρόοδος, το οποίον διηύθυνε την Τουρκικήν Αυτοκρατορίαν, απ' αυτού δε του ως άνω Μπεκήρ εξηρτώντο τα πάντα εις την ως άνω περιοχήν του Βελαετιού Μοναστηρίου. Πολλάκις ούτος ήρχετο ενταύθα εις τους γονείς του με μεγάλην πομπήν, περιστοιχούμενος από πολλούς έφιππους αξιωματικούς του. Αφιππεύων δε κατά την άφιξίν του προ της πλατείας του Σχολείου εισήρχετο εντός αυτού ερωτών και εξετάζων τους μαθητάς εις διάφορα μαθήματα προπάντων δε εις την Τουρκικήν και κατά δεύτερον λόγον εις την Γαλλικήν.

Ημέρα τινά της ανοίξεως του έτους 1911 αφιππεύσας προ της πλατείας του Σχολείου μου εισήλθεν εντός αυτού με δεκάδα περίπου Τούρκων Αξιωματικών, εχαιρέτισε και ηρώτησεν ελληνιστί πάντοτε, τι μάθημα έχω.

-Τουρκικά του απαντώ.

-Ξεύρουν να γράφουν τα παιδιά τουρκικά; ερωτά.

-Μάλιστα, του απαντώ και όρισα έναν μαθητήν μου, συγκεκριμένως τον Μάρκον Μπατάραν να γράψη εις τον πίνακα καθ' υπαγόρευσιν του Μπεκήρ. Του υπαγορεύει την εξής πρότασιν:.....μπιντζί βαζιφεσή βατανινή σεβμέκ τερ....Ο μαθητής την έγγραψε τουρκιστί αλανθάνως. Τον ερωτά αν ηξεύρει να την εξηγήση.

-Μάλιστα του απαντά ο μαθητής και την εξηγεί.

-Το πρώτον καθήκον του ανθρώπου είναι να αγαπά την πατρίδα του.

Είνε απεριγράφτος η ευχαρίστησις την οποία ηστάνθη. Το πρόσωπόν του έλαμπεν από χαράν! Τρέχει προς εμέ και με ολόψυχον και εγκάρδιον χειραψίαν μου σφίγγει την δεξιάν λέγων με ενθουσιασμόν.

-Τα συγχαρητήριά μου. Εάν είχα ακόμα τρεις δασκάλους σαν εσένα στην περιφέρειά μου θα ήμην ευτυχέστατος.

Έκτοτε ήμεθα πλέον φίλοι ειλικρινείς. Έκτοτε συχνάκις συζητούμεν περί Εθνικών και Εκπαιδευτικών ζητημάτων και των πέριξ της κοινότητος μας τουρκικών Σχολείων εις τα χωρία των οποίων είχεν ούτος δαπάνη του Κομιτάτου ιδρύση. Πάντοτε δε με παρηκολούθη εις όλας τας κινήσεις μου. Δεν ηδυνήθει ποτέ όμως να ανακαλύψη την ενδόμυχον Ελληνικήν ψυχήν μου.

Πάντοτε κατά τας Τουρκικάς μεγάλας Εθνικάς και Βασιλικάς εορτάς ασημαιοστόλιζον το Σχολείον με τουρκικάς σημαίας με επιγραφαίς τουρκιστί.

Εθεωρούμην δε παρ' αυτού άριστος Οθωμανός πατριώτης εργαζόμενος υπέρ της προόδου του ενδόξου Οθωμανικού έθνους»[xí].

Η διάρρηξη των σχέσεων του Μπεκήρ με το δάσκαλο Τσουρχλίου Ιωάννη Γκούρα[xii]

Και σε άλλο κεφάλαιο του ημερολογίου του περιγράφει τη διάρρηξη των σχέσεών του με το Μπεκήρ από τη στιγμή της δολοφονίας του Μητροπολίτη Αιμιλιανού (30 Σεπτεμβρίου 1911) και μετά:



Η κηδεΐα του Μητροπολίτη Γρεβενών Αμιλιανού

«Άμα τη αναγγελία του φρικτού εγκλήματος εις το χωρίον μας και εν συνεννοήσει μετά του ιερέως μας Παπαγιάννη, άλλον πάλιν γηραιού εθνομάρτυρος, περί του οποίου γενήσεται κατωτέρω λόγος, παραλάβομεν τα εξαπτέρυγά μας, πέντε εξ μαθητάς του Σχολείου μου και τινάς των κατοίκων και κατέλθομεν εις Γρεβενά, όπως παραστώμεν εις την κηδεΐαν του Εθνομάρτυρος Μητροπολίτου μας. Εις ταύτην παρίσταντο οι Μητροπολίται: Κοζάνης, Σιατίστης και Καστοριάς πλήθος άπειρον εκ της πόλεως Γρεβενών και των χωριών της περιφερείας. Τα λείψανα των εθνομαρτύρων είχαν εναποτεθεί εις κοινήν προσκύνησιν εις τον νεόδμητον και υπό του Μητροπολίτου μας ανεγερθέντος Ιερού Ναού της Ευαγγελιστρίας ένθα ψαλείσης της Νεκρώσιμου Ακολουθίας εγένετο η εκφορά των λειψάνων προς τον εν Βαροσίω Ναόν του Αγίου Γεωργίου ένθα τότε και τα γραφεία της Ιεράς Μητροπόλεως. Πλήθος άπειρον εν μεγίστη συγκινήσει και κατήφεια παρηκολούθει την πομπήν της κηδεΐας, το οποίον εξέπληξε τας Τουρκικάς Αρχάς και προπάντων τον Μπεκήρ, όστις μακρόθεν παρηκολούθει την πομπήν, καθ' ήν προΐσταντο τα εξαπτέρυγα του χωριού μας ως πολυτελέστερα των συμμετεχόντων, κρατούμενα υπό μαθητών του Σχολείου μας, ους ο Μπεκήρ εγνώριζεν. Εΐχον προετοιμάση επικήδειον λόγον, τον οποίον λόγω της διώξεως που υπέστην δι αυτόν θα εκθέσω παρακάτω εξαφάνησαι. Λαβών την άδειαν παρά του προεστότος των Μητροπολιτών Φωτίου Κοζάνης εξεφώνησα αυτόν κατά την στιγμήν της καταβάσεως του λειψάνου εις τον τάφον. Δι αυτού εξέφραζον τον αποτροπιασμόν του ελληνικού έθνους προς τους κακούργους δολοφόνους, εξήτουν την παραδειγματικήν τιμωρίαν των, εξήτουν από το Έθνος εκδίκησιν εναντίον των κακούργων, οι οποίοι δια της πράξεώς των εστιγμάτισαν τον πολιτισμόν του 20ου αιώνος και ότι η μυαρά πράξις των αναιτίων τούτων δολοφόνων δεν αφορά μόνον το ιερόν πρόσωπον του αγρίως δολοφονηθέντος Μητροπολίτου μας, αλλ' ολόκληρον το Έθνος, το οποίον ζητεί εκδίκησιν.

Τον λόγον μου τούτο ηκροάτο μετά προσοχής ο ουχί μακράν μας περιφερόμενος Μπεκήρ, όστις έκτοτε έγινε άσπονδος εχθρός μου, διότι τότε μόνον ηννόησεν ότι τα Τουρκικά τα οποία εδίδασκον, οι Τουρκικοί λόγοι τους οποίους εξεφώνουν κατά τας Βασιλικάς και Εθνικάς εορτάς, αι φωνασκίαι μου: «Πατισαχίμ τσοκ γιασαί» κ.τ.λ ήσαν

όλα προσποιήσεις και ότι ήμην κατά ψυχήν και καρδία Έλλην.Μένεα πνέων εναντίον μου πλέον και εναντίον του αιμνήστου Αθανασίου Γάγαλη, Διευθυντού του Σχολείου Γρεβενών,όστις μετά μιαν περίπου εβδομάδα και κατά το τελεσθέν μνημόσυνον υπέρ του σφαγιασθέντος Μητροπολίτου μας εκπόνησε μουσικόν εμβατήριον υπέρ Αυτού ,το οποίον εψάλη υπό των μαθητών του κατά την τέλεσιν του μνημοσύνου και το οποίον δεν διέφερε σχεδόν του παρ' εμού εκφωνηθέντος επικηδείου.

Εξέλαβε λοιπόν να θέση εις ενέργειαν το απαίσιον σχέδιόν του δολοφονών και τους δύο μας. Τότε φοβούμενος έρευναν εις την κατοικία μουεξηφάνησα τον επικήδειον λόγον μου.



Κλήρος και λαός στην κηδεία του Αιμιλιανού

Έλαβον διάφορα μέτρα προς προφύλαξίν μου,ηναγκαζόμενη να κλείω έσωθεν το Σχολείον φοβούμενος μη κατά την διάρκειαν των μαθημάτων εισβάλλουν οι Τούρκοι και με φονεύσουν,ηναγκάσθην να μη διανυκτερεύω εις την οικίαν μου,φοβούμενος μη στείλη,όπως και το αντελήφθην Τούρκους και με φονεύσουν εν καιρώ νυκτός.

Έλαβον τέλος όπως ηδυνάμην προφυλάξεις όπως σώσω την ανά πάσαν στιγμήν κινδυνεύουσα ζωήν μου.

Αλλά τα μέτρα μας αυτά ου δεν θα ηδύναντο να φέρουν ούτε εις εμέ,ούτε εις τον Αθανάσιον Γάγαλην αποτέλεσμα όστις παρηκολουθείτο επίσης και κατεδιώκετο,εάν δεν μας επρολάμβανεν η 17η Οκτωβρίου 1912 οπότε ελευθερωθείσης της Πατρίδος μας εσώθημεν και ημείς εκ βεβαίου θανάτου κατόπιν αγωνίας και διώξεως ενός περίπου έτους υπό του Μπεκήρ.

Στη συνέχεια ο Μπεκήρ όπως έχω αναφέρει σε άλλο άρθρο μου συνεχίζει να πολεμά στην Δυτική Μακεδονία και στην Ήπειρο τους Έλληνες. Προσπάθησε για λογαριασμό της οθωμανικής Πύλης να επιβάλλει φιλότουρκο ηγεμόνα στο νέο κράτος της Αλβανίας,δεν τα κατάφερε, συνελήφθη ,καταδικάστηκε σε θάνατο, αλλά αφέθηκε τελικά ελεύθερος.

Τη χρονιά που γράφεται το άρθρο στην εφημερίδα Εμπρός αφήνει την τελευταία του πνοή πολεμώντας τους Ρώσους στον Καύκασο.

Η ανάγνωση της ιστορίας έχει πάντα δυο όψεις, όπως το νόμισμα.

Αυτός ήταν ο Μπεκήρ των Γρεβενών ο ήρωας για τους Οθωμανούς και το εμπόδιο και ο μεγάλος αντίπαλος για τους Έλληνες ώστε να αποκτήσουν την πολυπόθητη λευτεριά.

Κοζάνη, 20 Ιουνίου 2020

Γάγαλης Κ. Ηλίας
δάσκαλος

- [i] Φώτο Μπεκήρ από το άλμπουμ Γρεβενά (1912) Νικόπουλος, σ.53.
- [ii] Εκλογικός κατάλογος Τσουρχλίου Γρεβενών 1914 (Αναφέρεται σαν Τούσια Μπεκήρ του Μουρτεζά αξιωματικός)
- [iii] Ο.π. γεννηθείς το 1844 εργάτης
- [iv] Κείμενο Γαζέπη Γεώργιου για το Χρήστο Γαζέπη
- [v] ΕΒΕ, εφημερίδα Εμπρός (17-1-1914), σ.σ.1-2, εκδόσεις Καλαποθάκη, Αθήναι.
- [vi] ΕΒΕ, εφημερίδα Εμπρός (24-12-1912), σ.2, εκδόσεις Καλαποθάκη, Αθήναι.
- [vii] ΕΒΕ, εφημερίδα Εμπρός (10-3-1913) σ.1-2, εκδόσεις Καλαποθάκη, Αθήναι
- [viii] ΕΒΕ, εφημερίδα Σκριπ (6-12-1913) σ.2, Αθήναι
- [ix] ΕΒΕ, εφημερίδα Εμπρός (5-5-1913) σ.2, εκδόσεις Καλαποθάκη, Αθήναι
- [x] ΕΒΕ, εφημερίδα Εμπρός (16-10-1914) σ.3, εκδόσεις Καλαποθάκη, Αθήναι
- [xi] Ημερολόγιον διδασκάλου Τσουρχλίου Ιωάννη Γκούρα σ.σ.60-63.
- [xii] Ημερολόγιον διδασκάλου Τσουρχλίου Ιωάννη Γκούρα σ.σ.70-75.

Πηγή:

<https://greveniotis.gr/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%B1-%CE%BB%CE%B1%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%B1/item/23577-%CE%BC%CF%80%CE%B5%CE%BA%CE%B7%CF%81>